

sig selv, at det ikke lader sig gøre at ordne Forholdet i Købstæderne paa den lette Maade, her er foreslaaet. Nu maa jeg maasse med den højtærede Formands Tilladelse oplæse nogle Øtringer, der faaldt i Landstinget under Forhandlingen om Kommunalloven af 1868, og da først, hvad Krieger udtalte. Han fremhævede, at Grundlaget for vor hidtilværende kommunale Forfatning havde været en „Tohed“, som han kalder det, og siger videre: „Man kan ikke skære alle Købstæder over een Kam; nogle Købstæder kunne sammenlignes med Landkommuner, andre derimod have en lagt større og betydeligere Karakter; jeg gik som gammel Borgerrepræsentant ved Tanken om dette styrende Raad paa 25 Medlemmer i Byer som Aarhus, Aalborg osv.; man har kastet den nuværende Tohed i Kommunalbestyrelsen over Bord; de større Købstæder kunne dog ikke behandles som en lille Landkommune.“ Noget efter tog Lehmann Ordet og sagde: „Nu er der, saa at sige, i alle Stater, hvor der er en ordentlig, kommunal Frihed, og navnlig i de Stater, hvor den har Aarhundreders Hædd, og hvor den i Historien har bevist sin Magt til at udrette store Ting, tvende Kollegier, et snævrere Kollegium, bestaaende af Borgmester og Raad, og et større, som bestaar af en af Valg fremgaaet Forsamling. . . Denne Tohed er en væsentlig Betingelse for en virkelig kommunal Frihed, thi først, naar Forholdet er saaledes, at disse to skulle være enige, som Forholdet er i Kjøbenhavn, vil man fra Statens Side med Tryghed kunne indrømme Kommunen under et meget lempeligt Tilsyn at gøre, hvad den vil. Hvor der derimod skabes en Enhed, er den nødvendige Kontrol væsentlig borte.“

I Overensstemmelse med disse Udtalelser vedtog Landstinget den Gang at ordne Forholdet omtrent paa den Maade, jeg omtalte. Men dette mødte Tvivl andre Steder, og da Sagen kom for igen, enedes man om Bestemmelsen, som den nu staar i Loven af 1868, idet man, da man ikke fik Toheden, satte en kongevalgt Mand til at styre Byernes Forhold.

Det var disse Betragtninger med Hensyn til kommunale Forhold, kommunal Frihed og Statens Tilsyn, som jeg har følt Trang til at udtale for det høje Ting, og som dog vel ville sætte et lille Spørgsmaalstegn ved, om det foreliggende Lovforslag er modent til at ordne disse Forhold. Et skal jeg erkende, at det næppe er rigtigt i Længden at bevare den Stilling, at man har en af Kongen bestiftet Mand til at lede Byraadenes Forhandlinger. De ærede Forslagsstillere kunde

derfor, tror jeg, have gjort Kommunerne en langt større Tjeneste ved at sige: Lad os for Fremtiden faa denne Tohed, lad Byraadet selv vælge sin Formand til at lede dets Forhandlinger, og lad saa vedkommende Borgmester være en af Kongen bestiftet Mand, indtil vi kunne faa den kommunale og administrerende Myndighed skilt fra hinanden. Det var en Forandring, som kunde have været gennemført uden at gribe stærkt ind i Forholdene, og som kunde have givet Byraadene den Selvstændighed, som ogsaa jeg mener tilkommer dem, og som tillige vilde have bevaret den Garanti, som maa bevares. Altsaa en saadan Forandring, hvor man havde ladet Valget af Formand ske af Byraadet og saa skilt denne Korporation ud fra den administrerende Myndighed, det var en Ting, jeg kunde tænke mig. Hvorledes man saa siden kom til at vælge Borgmestere, blev et Spørgsmaal for sig, og der kan, som sagt, være meget, der taler for at gaa den her foreslaaede Vej. Kun maatte man sætte Fristen længere, end Lovforslaget gør det, men jeg skal ikke opholde det høje Ting i Dag med at komme ind paa alle de store Spørgsmaal, som her frembyde sig. Jeg har villet fremsætte dette for, forinden Sagen gik til Udvalg, at gøre opmærksom paa, at som den ligger for, er den næppe tjenlig til at føre til noget Resultat, og for at pege paa — og det gælder her i et fuldere Maal end ved det foregaaende Lovforslag — at en Sag af denne Karakter og Rækkevidde bør og kan ikke ordnes uden en alvorlig Behandling fra Regeringens Side og vel ogsaa, efter at de Foreninger, eller hvad man nu siger til, som have stor Interesse for disse Ting og vel ogsaa Indsigt til at tale med derom, have haft Lejlighed til at ytre sig derom, og jeg kan derfor være enig med den ærede første Taler i, at der ogsaa var Grund til at høre noget udefra. Men for mig er det det vigtigste, naar Sagen gaar til Udvalg, og man overbejer, hvad der saa kan stilles i Stedet for dette, at man saa giver sine Antydninger; men i øvrigt vil jeg bede den højtærede Regering om at tage denne Sag op til Behandling paa den Maade, som er nødvendig, hvis der skal komme et nogenlunde lykkeligt Resultat ud af denne Sag for vore Kommuner.

Johnsen: Det, som Lovforslaget hovedsagelig tilsigter, er jo at indføre fuldstændigt Selvstyre i Kommunerne straks, uden at afvente den Tid, som er omtalt i Købstadkommunallovens § 2. For at det skulde være rigtigt allerede nu at stride til en Forandring, maatte der foreligge noget, der be-